رونق مستند در قاب تلویزیون

تنوع مستندهای سیما در ۵ سال گذشته، مخاطبان زیادی را به این‌گونه نمایشی علاقه‌مند کرده است

امیر گودرزی
گروه رسانه

بینندگان تلویزیون مدتی است در شبکه‌های مختلف سیما پیگیرانه به جست‌وجوی برنامه‌های مستند می‌پردازند؛ رغبتی ملموس و فزاینده که بازتاب مستقیم و بی‌واسطه آن در پیامک‌ها و تماس‌های پرتعداد ثبت شده در سامانه ۱۶۲ روابط عمومی صداوسیما به چشم می‌خورد. شاید در دهه‌های گذشته، مستندهای تلویزیونی تنها در یک یا دو قالب خشک، ثابت و محدود خلاصه می‌شدند و به‌واسطه همین ساختار بسته، گزینشی و خسته‌کننده، دایره مخاطبان این‌گونه برنامه‌سازی بسیار اندک و به قشر خاصی از پژوهشگران یا علاقه‌مندان خاص محدود بود.

از انحصار سنتی تا تنوع ساختاری

در چند سال اخیر تحولی جدی و ساختاری در تنوع مضمونی و فرمی آثار مستند رخ داده است؛ دگرگونی پویایی که دیگر در انحصار یک شبکه خاص مانند شبکه مستند باقی نمانده و تنوع تولید آثار نمایشی مستند به‌قدری بالا رفته که پای قالب‌های نوینی همچون مسابقه مستند نیز به جدول پخش آنتن باز شده است. امروز طیف وسیعی از مستندهای متنوع و جذاب پیش روی مخاطبان قرار دارد. این تغییرات را می‌توان در آثار مختلف شبکه مستند به صورت خاص و البته دیگر شبکه‌های سیما ملاحظه کرد. آثاری که هم‌اکنون روی آنتن هستند، از جمله مستند «دالامپر» که زندگی و دشواری‌های خدمت مرزبانان غیور ایرانی را در منطقه مرزی و صعب‌العبور ایران و ترکیه به تصویر کشیده و بخشی از سختی‌ها، فداکاری‌ها و چالش‌های آنان را در حفاظت از مرزهای کشور روایت می‌کند. همچنین مجموعه مستند «بیابوم» که دوربین آن با سفر به جای جای کشور عزیزمان ایران، ضمن معرفی اماکن دیدنی، به سوغات، صنایع دستی و بازی‌های بومی و محلی هر منطقه پرداخته و با صمیمیت با مردم شهر و روستا به گفت‌وگو می‌نشیند. این تنوع ساختاری، مرزهای سنی مخاطبان را نیز درنوردیده است. مستند دیگر متعلق به رده سنی خاصی نیست و حتی برای مخاطبان کودک و نوجوان نیز آثار تخصصی با کیفیتی بالا تولید می‌شود. نمونه برجسته این رویکرد جدید، مستند مسابقه «دلیران» است؛ برنامه‌ای تعاملی که با طراحی ماموریت‌های تاریخی و ماجراجویانه در بستر مفاهیم مقاومت و کنشگری نوجوانانه، امکان مشارکت فعال نسل جدید را فراهم آورده و نشان داده مستند می‌تواند عنصری پویا، آموزنده و سرگرم‌کننده برای این نسل باشد. همچنین کشیده شدن پای مستند به شبکه‌های دیگر، گواهی روشن بر همین گسترش است؛ چنان‌که مجموعه مستند پرتره «آئینه عمر» از شبکه ۴ سیما روانه آنتن ملی شد و با بهره‌گیری از پژوهشی ژرف و ساختاری شایسته، به ثبت زیست علمی و ارج نهادن به حضور مفاخر برجسته فرهنگی، ادبی و دانشگاهی کشور پرداخت.

رگه‌های مستندسازی در برنامه‌های خبری

فراتر از این قالب‌ها، در چند سال گذشته جریان مستندسازی تنها در انحصار مستندسازان نبوده بلکه رگه‌های عمیقی از نگاه مستند را می‌توان در ساختارهای دیگر آنتن از جمله برنامه‌های تحلیلی و خبری نیز مشاهده کرد. برای نمونه، برنامه‌ای مانند «زمانه» در لابه‌لای فعالیت‌های روتین خود، برای غنابخشی، پرملات‌تر شدن و گویاتر شدن مفاهیم، دست به تولید آثار مستندی می‌زند که خروجی آن گواهی بر ذوق، پختگی و دغدغه‌مندی سازندگانش است؛ مانند مستند اثرگذار «آقا معلم» درباره شهید گرانقدر حسین بابری. در همین راستا، حتی برنامه‌هایی با ساختار کاملا متفاوت مثل «پاورقی» که رویکردی طنازانه به اتفاقات ایران و جهان دارد، هرگاه ضرورت نمایش مستند واقعیت‌ها را احساس کرده، ضبط را از فضای محدود استودیو به جغرافیای واقعی جنوب کشور برده است؛ چنان‌که با تعریف سرفصل‌های مجزا، دوربین خود را به مناطقی چون قلعه پرتغالی‌ها در جزیره هرمز و جزیره بوموسی گسیل داشته تا از نزدیک و بدون واسطه، روایتگر این واقعیت تاریخی باشد که استعمار چه بر سر مردم مظلوم این سرزمین آورده است.

بحران؛ بستر رشد مستندسازان

در امتداد این گستردگی، توجه به ظرفیت‌های استانی و پیوند بدنه مستندسازان با بدنه رسانه ملی نیز شتاب گرفته است؛ چنان‌که به گفته رئیس سازمان صداوسیما، رویدادهایی مثل «ایران جان» دقیقا با هدف توجه ویژه به استان‌ها و ایجاد تعامل سازنده بین مستندسازان و آرشیو غنی رسانه ملی دنبال می‌شود و از همه مستندسازان استانی دعوت شده از این فرصت‌ها و رویدادها حداکثر استفاده را ببرند. با این حال، نکته‌ای که همواره تولیدکنندگان و تهیه‌کنندگان آثار نمایشی از آن گلایه دارند، مقوله امکانات و بودجه است. برخی باور دارند کیفیت آثار تولیدشده نسبت مستقیم با بودجه اختصاص‌یافته برای آن اثر دارد اما اگر چنین ادعایی صادق باشد، می‌توان قاطعانه مدعی بود کمبود بودجه نمی‌تواند دست مستندسازان را ببندد. بسیاری از آثار مستند باکیفیت و ماندگار در شرایط کمبود امکانات تولید شده‌اند و این همان نکته کلیدی است که رئیس رسانه ملی به آن اشاره می‌کند. دکتر جبلی در اختتامیه جشنواره مستند تلویزیونی، با اشاره به فرصت‌های نهفته در دل بحران‌ها تاکید کرد که همیشه در سختی‌ها، بحران‌ها و جنگ‌ها، مستندساز رشد می‌کند و بهشت مستندسازان در دل بحران شکل می‌گیرد چراکه با وجود همه تلخی‌ها، تنوع موضوعات در بحران، دایره تجربه و یادگیری را برای مستندساز گسترده‌تر می‌کند. او برای اثبات این مدعا چنین مثال می‌آورد: امروز حرفه‌ای‌ترین مستندسازان منطقه غرب آسیا در فلسطین، عراق، لبنان و ایران عزیز مشغول کارند و جنگ‌هایی که کشور پشت سر گذاشته، بهترین و ناب‌ترین فرصت را برای مستندسازی کشور فراهم کرده است.

> بیننده‌ای که طعم باورپذیری آمیخته با پژوهش و واقعیت را چشیده باشد دیگر ملودرام‌های بی‌منطق شخصیت‌های باسمه‌ای و پایان‌بندی‌های تصنعی را تحمل نمی‌کند و از رسانه عمق می‌خواهد، نه ادا

رئیس رسانه ملی در تبیین جایگاه این حرفه، با صراحت اعلام کرد که شغل مستندسازی، یک حرفه مورد حسادت است. هر کسی که در رسانه کار می‌کند، با افکار عمومی سروکار دارد یا مخاطب انبوه را می‌بیند، بدون اغراق به شغل مستندساز حسادت می‌کند. مستندساز نزدیک‌ترین عنصر رسانه‌ای به حقیقت است و حقیقت، جز با تلاش و زحمت او در قاب نمایش قرار نمی‌گیرد.

دگرگونی ذائقه مخاطب و توسعه مستند در تلویزیون

ورود آثار نمایشی مستند و گسترش رگه‌های مستندسازی به پهنه آنتن تلویزیون، در هم‌افزایی با این نگاه راهبردی، نقطه پایانی بر انحصار سریال‌های آپارتمانی تکراری و مستندهای خشک و کسالت‌بار دهه‌های پیشین است. مخاطب سال‌ها با دو قطب خسته‌کننده روبه‌رو بود: از سویی سریال‌هایی که قصه‌های‌شان در ناکجاآباد می‌گذشت و شخصیت‌های‌شان هیچ شباهتی به مردم واقعی جامعه نداشتند و از سوی دیگر مستندهایی که به یک راوی خسته و چند تصویر آرشیوی محدود می‌شدند.

وقتی قالب نمایشی مستند و روایت‌های میدانی وارد جدول پخش می‌شود، دست روی نقطه‌ای حساس می‌گذارد که حاصل پیوند سندیت واقعیت با جذابیت قصه، تصویربرداری خلاقانه و بازیگری است. این ترکیب، ذائقه تماشاگر را به شکلی تدریجی اما بنیادین دگرگون می‌کند. او با داستان‌هایی روبه‌رو می‌شود که ردپای خون، عرق ملی، هویت بومی، پرونده‌های واقعی و انسان‌های شناسنامه‌دار در آنها پیداست. نتیجه این مواجهه، افزایش سختگیری و ارتقای سطح قضاوت مخاطب است. بیننده‌ای که طعم باورپذیری آمیخته با پژوهش و واقعیت را چشیده باشد دیگر ملودرام‌های بی‌منطق، شخصیت‌های باسمه‌ای و پایان‌بندی‌های تصنعی را تحمل نمی‌کند و از رسانه عمق می‌خواهد، نه ادا.

متن کامل را در جام جم آنلاین بخوانید

یادداشت

سیدمحمدمهدی موسوی مهر | عضو هیأت علمی دانشگاه صداوسیما

از استودیوسالاری به مردم‌سالاری

امروزه صنعت سینما و تلویزیون پر شده است از قهرمان‌ها و ابرقهرمان‌های فانتزی و ساخته استودیوها، یک قهرمان خیالی از سیاره‌ای خیالی به نام کریپتون، یکی دیگر مردی از تبار عنکبوت و دیگری از نسل مورچه و ماهی و خفاش و نظایر آن. اما این هنوز قسمت خوب داستان است. مسأله مهم‌تر نحوه بازنمایی مردم است. یکی از ویژگی‌های اساسی استودیوسالاری جایگاهی است که برای مردم در روایت درنظر گرفته می‌شود. مردم که تنها واقعیت‌های این آثار هستند، موجوداتی ضعیف و ناتوان نمایش داده شده و قربانیانی هستند که باید نجات داده شوند. آنها اغلب جمعیتی بی‌نامند که باید از خطر نجات پیدا کنند. در خیابان‌ها می‌دوند، از ساختمان‌های در حال فروریختن فرار می‌کنند یا با نگرانی به آسمان نگاه می‌کنند تا قهرمان از راه برسد. حضورشان و ضعف و ناتوانی‌شان فقط برای نشان دادن عظمت ابرقهرمان خیالی داستان ضروری است. سیاهی‌لشکری هستند که در حل بحران و برداشتن موانع هیچ قدرت و نقش مستقلی ندارند. این درحالی است که در زندگی واقعی، بسیاری از تغییرات مهم تاریخی از مسیرهایی کاملا متفاوت شکل گرفته است. انقلاب‌ها، جنبش‌های کارگری، مبارزات ضداستعماری و بسیج مردمی موتور محرکه تاریخ بوده‌اند. ملت‌ها نه با کمک یک ابرقهرمان که با تبعیت از رهبری از جنس خودشان، با خودباوری، ایمان و اتحاد توانسته‌اند تاریخ‌ساز شوند. این همان واقعیتی است که استودیوسالاری معمولا قادر به بیان آن نیست. خطر لغزش استودیوسالاری به سرمایه‌سالاری بسیار زیاد است. قهرمان سرمایه‌سالاری، قهرمان نئولیبرال است: فرد قدرتمند و جامعه ناتوان. در این چارچوب، مشکل اصلی نه مناسباتی است که قدرت و ثروت را در دست گروهی محدود انباشته ساخته است، بلکه فرد شروری است که می‌خواهد نظم جدید ایجاد کند.

متن کامل را در جام جم آنلاین بخوانید

آگهی مناقصه

مرکز طراحی و توسعه صنعتی رازی

در نظر دارد تامین تجهیزات مورد نیاز خود را به شماره مناقصه ذیل از طریق مناقصه عمومی به تولیدکنندگان واجد شرایط واگذار نماید.
لذا شرکت‌های دارای رزومه کاری مرتبط و گواهینامه سمتا می‌توانند حداکثر طی ۱۰ روز از تاریخ درج آگهی جهت دریافت اسناد مناقصه در ساعات اداری به آدرس فلکه اول تهرانپارس بلوار پروین (برادران قانع)، روبروی خیابان ۱۵۰ شرقی، پلاک ۱۷ مراجعه نمایند.
هزینه خرید هر یک از اسناد مناقصه مبلغ ۱،۵۰۰،۰۰۰ ریال می‌باشد و شرکت‌کنندگان بایستی این مبلغ را به شماره شبای IR۱۴۰۱۵۰۰۰۰۰۰۳۱۰۰۰۱۰۹۲۰۸۶۸ به‌نام مرکز طراحی و توسعه صنعتی رازی واریز کرده و اصل فیش واریز را به هنگام دریافت اسناد مناقصه به واحد معاونت بازرگانی تحویل نمایند.
➢ هزینه درج آگهی به عهده برنده مناقصه می‌باشد.
➢ شماره تماس جهت هماهنگی: ۷۷۸۸۹۸۴۶

خرید یک دستگاه تابلو کنترل	به شماره مناقصه	۱۰-۱۹۲-۰۵
خرید ۴ دستگاه اجکتور	به شماره مناقصه	۱۰-۲۲۴-۰۵

آگهی مناقصه عمومی
فراخوان چهارم
OICO ...make alive
شرکت راه‌اندازی و بهره‌برداری صنایع نفت (OICO)

در نظر دارد خدمات تأمین ۳ وعده غذای گرم (صبحانه، ناهار، شام) پرسنل خود، شاغل در پروژه‌های کارگاه مرکزی، پالایشگاه‌های پنجم، هفتم و هشتم پارس جنوبی و ستاد منطقه و انبار مرکزی واقع در منطقه عسلویه را به صورت تحویل در محل‌های مورد نظر این شرکت، از طریق برگزاری مناقصه عمومی به فروشنده واجد شرایط واگذار نماید.
جزئیات آگهی مناقصه و سایر اطلاعات مربوطه از تاریخ ۱۴۰۵/۰۷/۲۷ لغایت ۱۴۰۵/۰۸/۰۲ در تارنمای اینترنتی شرکت به نشانی https://tamin.oico.ir قابل مشاهده می‌باشد.
روابط عمومی شرکت راه اندازی و بهره‌برداری صنایع نفت (اُیکو)

مزایده عمومی (نوبت اول)
شرکت مجتمع ورزشی تفریحی ارم سبز (سهامی خاص) پارک ارم

در نظر دارد نسبت به فروش دستگاه کاترپیلار از طریق مزایده عمومی به متقاضیان واجد صلاحیت اقدام نماید. علاقمندان می‌توانند جهت خرید اوراق شرایط شرکت در مزایده، بازدید دستگاه و تحویل پاکت های پیشنهاد قیمت از تاریخ درج این آگهی تا تاریخ ۱۴۰۵/۰۸/۰۴ همه روزه (حتی روزهای تعطیل) از ساعت ۸:۳۰ تا ۱۵:۳۰ به‌دفتر واحد حقوقی شرکت واقع در کیلومتر چهار اتوبان تهران - کرج (شهید فهمیده) پارک ارم مراجعه نمایند.

ردیف	موضوع	موقعیت	مبلغ سپرده شرکت در مزایده (ریال)	مبلغ پایه کارشناسی (ریال)	تاریخ بازگشایی پاکات
۱	کاترپیلار	شهربازی ۲	۵،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰	۲۰، ۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰	۱۴۰۵/۰۸/۰۵

* شرکت ارم سبز در رد یا قبول پیشنهادات مختار می باشد.
* به پیشنهادهای مشروط، مبهم و فاقد سپرده، همچنین پیشنهادهایی که بعد از مدت مقرر در آگهی واصل شود ترتیب اثر داده نخواهد شد.
* هزینه دریافت اسناد برای موضوع مزایده (بابت هر سری اسناد) مبلغ ۲۰ میلیون ریال می باشد.
* هزینه آگهی و کارشناسی بر عهده برنده مزایده می باشد.

تلفن هماهنگی: ۰۲۱-۴۴۱۱۳۰۹۸
روابط عمومی ارم سبز

گزارش

از نقد و تحلیل آثار تا روایت زنده رویدادهای سینمایی

رادیو در چهل و سومین جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران، برنامه‌های متنوعی را برای مخاطبان تدارک دیده است

همزمان با برگزاری چهل‌وسومین جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران، شبکه‌های مختلف رادیویی با تهیه و پخش برنامه‌های تخصصی، زنده و تحلیلی، به پوشش این رویداد فرهنگی-هنری می‌پردازند و با گفت‌وگو با فیلمسازان، منتقدان و عوامل آثار، مخاطبان را در جریان تازه‌ترین رویدادها و حواشی جشنواره قرار می‌دهند.

رادیو ایران: «پیرنگ» در جمع فیلمسازان و منتقدان

به گزارش روابط عمومی معاونت صدا، برنامه «پیرنگ» رادیو ایران با حضور در پردیس سینمایی ملت، به بررسی فیلم‌های منتخب چهل‌وسومین دوره جشنواره فیلم کوتاه تهران با حضور منتقدان و عوامل فیلم‌ها می‌پردازد. این برنامه از تولیدات گروه فرهنگ و تمدن رادیو ایران است و در گفت‌وگوهایی تخصصی، ابعاد مختلف آثار، دیدگاه‌های سازندگان و ظرفیت‌های سینمای کوتاه را بررسی می‌کند. «پیرنگ» با حضور رضا فرخی به‌عنوان کارشناس/مجری و همراهی تینا میرکریمی به‌عنوان گزارشگر تلاش می‌کند ضمن انعکاس فضای جشنواره، مخاطبان رادیو را با آثار و دیدگاه‌های سینماگران حاضر در این رویداد آشنا کند. تهیه‌کنندگی این برنامه را سیده زهرا صالحی برعهده دارد و فرزاد محمدی نیز مسئول هماهنگی آن است. «پیرنگ» از ۲۵ تا ۳۰ مهرماه، ساعت ۲۰ تا ۲۰:۴۵ از رادیو ایران پخش می‌شود.

رادیو صبا: «هنرچی» در روایت تازه‌های دنیای هنر

برنامه «هنرچی» رادیو صبا با نگاهی به رویدادها و اخبار دنیای هنر، تازه‌ترین خبرهای سینما، تئاتر، موسیقی و دیگر حوزه‌های فرهنگی و هنری را مرور می‌کند. این برنامه ضمن پرداختن به حواشی دنیای هنر، نگاهی به رویدادها و جشنواره‌های هنری دارد و در همین چارچوب، جشنواره فیلم کوتاه تهران را نیز بررسی می‌کند. «هنرچی» به تهیه‌کنندگی آزاده شاهرخ‌مهر و با اجرای فریبا باقری، شنبه تا چهارشنبه ساعت ۲۱ پخش می‌شود.

رادیو جوان: «سی فیلم» با محوریت نقد و بررسی آثار

برنامه «سی فیلم» رادیو جوان با محوریت نقد و بررسی فیلم‌های حاضر در جشنواره فیلم کوتاه تهران، هر شب ساعت ۲۱ پخش می‌شود. این برنامه از محل پردیس سینمایی ملت، به تهیه‌کنندگی و اجرای غزاله یراقی، با اجرای کارشناسی آرمین رجایی و حضور نسرین داداشی به‌عنوان منتقد، به بررسی و تحلیل آثار حاضر در جشنواره می‌پردازد.

رادیو فرهنگ: «هفت اقلیم»؛ روایت زنده جشنواره

مجله زنده فرهنگی - هنری «هفت اقلیم» از گروه ادب و هنر رادیو فرهنگ، از ۲۵ مهرماه هر شب ساعت ۲۰ تا ۲۱، با استقرار در استودیوی اختصاصی پردیس سینمایی ملت، به‌طور زنده روی آنتن می‌رود و مهم‌ترین رویدادها، آثار و حواشی چهل‌وسومین جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران را پوشش می‌دهد. این برنامه به تهیه‌کنندگی و نویسندگی ملیحه صادق کاظمی و با مشاوره محتوایی داوود قنبری پخش می‌شود و مهدی محمدیان اجرای آن را برعهده دارد. همچنین منصور اسکندری با عنوان «استاد حاشیه»، نگاهی طنازانه و ژورنالیستی به رویدادهای جشنواره دارد. «هفت اقلیم» در این ایام میزبان فیلمسازان، بازیگران، نویسندگان و عوامل محتوایی و اجرایی جشنواره خواهد بود تا ضمن گفت‌وگو با هنرمندان، تازه‌ترین آثار و روند برگزاری این رویداد معتبر سینمایی را واکاوی کند. حمیرا فراتی گزارشگر این برنامه نیز با حضور در میان مردم و تماشاگران فیلم‌های جشنواره، دیدگاه‌ها و نظرات آنان را درباره آثار به نمایش درآمده جویا می‌شود.

رادیو نمایش: «سین» در مرور رویدادهای جشنواره

رادیو نمایش نیز با پخش ویژه برنامه «سین»، هر شب ساعت ۲۱ به مرور رویدادهای چهل‌وسومین جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران می‌پردازد. تهیه‌کنندگی و گویندگی این برنامه را علی بهرامی برعهده دارد.

رادیو تهران: «چراغ» با نگاهی به جشنواره فیلم کوتاه

برنامه سینمایی «چراغ» رادیو تهران نیز در بخشی از برنامه خود به موضوع جشنواره فیلم کوتاه تهران می‌پردازد. این برنامه دوشنبه‌ها از ساعت ۲۱:۳۰ تا ۲۳ به‌صورت زنده روی آنتن می‌رود. شبکه‌های رادیویی با این برنامه‌ها، ضمن انعکاس رویدادهای جشنواره فیلم کوتاه تهران، بستری برای معرفی آثار، گفت‌وگو با هنرمندان و منتقدان و آشنایی بیشتر مخاطبان با ظرفیت‌ها و جریان‌های سینمای کوتاه فراهم می‌کنند.